

NATO'NUN 2030 VİZYONU

NATO 2030 VISION

İlker İPEKÇİ Bağımsız Araştırmacı, İş Geliştirme
Uzmanı arilker@yahoo.comAbdullah SOYDEMİR

Dr., Bağımsız Araştırmacı

 soydemirabdullah@gmail.comAhmet ERCİYAS Doktora Adayı, İstanbul Aydın
ÜniversitesiSiyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
(İng) Bölümü erciyas1976@gmail.com

ÖZ

NATO, kurulduğu tarihten itibaren güvenlik ortamında meydana gelen gelişmelere bağlı olarak kendi dönüşümünü sağlamış ve küresel sistemde etkin rol almış bir uluslararası örgüttür. Bu dönüşüm sürecini destekleyecek fikri bir çalışma olarak, NATO Genel Sekreteri tarafından yetkilendirilen bir heyet tarafın NATO 2030 raporu hazırlanmıştır. Bu rapor, NATO'nun küresel ve bölgesel güvenlik ortamına ilişkin stratejik öngörüsünü içermekte ve ittifakın gelecekte kendini hangi konumda görmek istediğine dair bir vizyon belgesi sunmaktadır. Ayrıca yakın geleceğin stratejik güvenlik ortamı ve tehdit değerlendirmesi üzerine değerlendirmeler içermektedir. Bu kapsamda makalenin amacı, NATO'nun 2030 vizyonunun analiz edilmesi ve bu değerlendirmeler ışığında geleceğin küresel güvenlik ortamı hakkında kapsamlı çıkarımlar yapılmasıdır. Raporda, ittifakın barışın, istikrarın ve hukuk düzeninin beşiği olması, kolektif savunmanın esas alınması ve uluslararası düzende daha fazla rol alınması hususları ön plana çıkmaktadır. Çalışmada NATO'nun gelecek vizyonu hakkında değerlendirmeler yapılmış, sonuçlara ulaşılmış ve öngörülerde bulunulmuştur. NATO'nun küresel güvenlik ortamında meydana gelen değişimlere yönelik dönüşümünü gerçekleştireceği ve ABD'nin RF ve Çin ile girişeceği küresel güç mücadelesinde, Türkiye'nin kendine manevra alanı bulabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: NATO, Rusya Federasyonu, Çin, Küresel Güvenlik, Güç Mücadelesi.

ABSTRACT

NATO is an international organization that has transformed itself depending on the developments in the security environment and has taken an active role in the global system. As an intellectual work to support transformation process, NATO 2030 report has been prepared by a delegation authorized by the NATO Secretary General. This report contains NATO's strategic foresight regarding the global and regional security environment and provides a vision of the alliance in the future. In this sense, this report includes important assessments on the strategic security environment and threat assessment of the near future. The purpose of the article is to analyze NATO's future vision and to make comprehensive inferences about the future global security environment in the light of these assessments. In the study, it has been concluded that NATO will realize its own transformation for the changes occurring in the global security environment and Turkey will find room for maneuver during the global power confrontation of the US to RF and China.

Keywords: NATO, Russian Federation, China, Global Security, Power Struggle.

Makale Geliş Tarihi / Receiving Date 27.06.2021

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date 26.11.2021

Araştırma Makalesi/Research Paper

GİRİŞ

NATO Genel Sekreteri tarafından 2019 Londra Zirvesi'nde verilen politik direktif doğrultusunda görevlendirilen fikir grubunun analiz ve değerlendirmelerini içeren rapor (Fikir Grubu Nihai Raporu, 2020) 2020 yılının sonlarında tamamlanmıştır. Söz konusu gruptan, esas olarak üç ana konuda tavsiye oluşturması talep edilmiştir; Transatlantik bağların sağlanması da dahil olmak üzere ittifakın dayanışmasının güçlendirilmesi, üyeler arasındaki politik danışma ve koordinasyonun artırılması ve bütün yönlerden kaynaklı tehdit ve meydan okumalara karşı ittifakın politik rolünün ve vasıtalarının kuvvetlendirilmesi.

Söz konusu rapor; yapılan çalışma sonucunda ulaşılan ana sonuçlar ile 2030 yılına kadar geçecek süre içerisinde NATO'nun çevresini şekillendirecek ana eğilimler üzerine değerlendirmeler içermektedir. Diğer bir ifadeyle, NATO'nun küresel güvenlik ortamına ilişkin kurumsal ve stratejik öngörüsünü içermekte ve 2030 yılında ittifakın kendini hangi konumda görmek istediğine dair bir vizyon sunmaktadır. Bu anlamda rapor, NATO'nun gelecek vizyonu, yakın geleceğin stratejik güvenlik ortamı ve tehdit değerlendirmesi üzerine önemli tespitler içermektedir. NATO'nun 2030 vizyonunda öne çıkan önemli hususlar olarak; ittifakın barışın, istikrarın ve hukuk düzeninin beşiği olmasının sağlanması, kolektif savunmanın esas alınması, uluslararası düzende daha fazla rol alınması, karşılıklı saygı ve ortak güvenlik değerleri kapsamında işbirliği taahhüdünün geliştirilmesi sıralanabilir. Üye ülkelerin örgütün uyum ve menfaatlerine zarar vermemesi ve önyargısız bir şekilde milli hedeflerin sınırlanması vurgusu raporda dikkat çeken diğer hususlardır. Ayrıca, hızlı karar alma süreçlerinin önemine vurgu yapılmakta ve kriz durumunda karar alma süresinin sınırlandırılması, karar alma sürecinde üyeler arasında koalisyon ilişkisi kurulması ve tek ülke engellemesini önlemek amacıyla bir eşik noktası oluşturulması tavsiye edilmektedir. Bu vurgu ve tavsiyeler, oybirliği ile karar alınması veya karar alma sürecinin hızlandırılması bağlamında yeni düzenlemelerin yolunun açılacağı çıkarımı sunmaktadır.

NATO, askeri bir ittifak olmasından öte öncelikle politik bir örgüttür. Güvenliğin salt askeri bir konu olmaktan çok daha kapsamlı bir husus olduğunu değerlendirmekte ve üye ülkeler arasında müşterek politik kültürün oluşturulmasını, danışma ve işbirliğinin artırılmasını hedeflemektedir. Bu çerçevede örgütün gelecek vizyonu küresel güvenlik değerlendirmelerine ışık tutmaktadır. Raporun akademik bir kapsamda analiz edilmesi, geleceğin küresel güvenlik ortamına ve güç mücadelesine yönelik kuvvetli çıkarımlar sunabilecek ve küresel güvenlik ortamının anlaşılması noktasında mevcut literatüre önemli bir katkı sağlayabilecektir.

Hazırlanan makalenin maksadı, NATO'nun gelecek vizyonunun analiz edilmesi ve bu değerlendirmeler üzerinden geleceğin küresel güvenlik ortamı hakkında kapsamlı çıkarımlar yapılmasıdır. Çalışmada, küresel olaylar ve aktörler ile sürekli etkileşim içinde bulunan ve dinamik bir yapı sergileyen küresel güvenlik ortamı hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Makalenin araştırma soruları, 'NATO'nun 2030 vizyonu nasıl şekillenecektir?' ve 'Bu vizyon doğrultusunda, geleceğin küresel güvenlik ortamı hakkında hangi çıkarımlar yapılabilir?' şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi takip edilmiş ve rapor üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Çalışma esasen söz konusu rapora bağlı kalmakla birlikte, konuyla ilgili mevcut literatürün incelenmesine ve araştırma konusunda mesleki bilgi birikimine sahip olan yazarların sistemli öngörülerine de dayanmaktadır. Araştırma konusunu kapsamlı bir yaklaşımla incelemek

için doğrusal ve etkileşimli bir çalışma planı takip edilmiştir. Bunun nedeni, raporun ilgili parametrelerinin birbiriyle bağlantılı ve karşılıklı etkileşim içinde olmasındandır. Makalenin giriş bölümünde, araştırmayla ilgili metodolojik çerçeve çizilmiştir. Birinci bölümde, NATO'nun 2030 stratejik izdüşümü hakkında bilgi verilmiş ve ittifakın vizyonu ortaya konulmuştur. Bu bölümde ilave olarak, diğer bölümlerde ele alınmayan; terörizmle mücadele, NATO'nun güney politikası ve istikrarın yayılması, gelişmekte olan yıkıcı teknolojiler (Emerging Disruptive Technologies-EDTs) ve silahların kontrolü üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. İkinci bölümde, tehdit veya işbirliği düzleminde NATO ve Rusya Federasyonu (RF) ilişkilerinin nasıl şekilleneceği üzerine incelemeler yapılmıştır. Üçüncü bölümde, Avrupa Birliği (AB) başta olmak üzere, NATO'nun uluslararası örgütler ve ortaklar (partners) ile ilişkileri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Dördüncü bölümde, yeni bir küresel güç ve ABD'ye rakip olarak görülen Çin hakkında NATO'nun nasıl bir öngörüye sahip olduğu incelenmiştir. Beşinci bölümde, NATO'nun politik danışma ve karar alma süreçleri hakkında, raporda yer alan analizler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Son bölümde ise, her bir ana bölüm ve alt konularda yapılan analizler doğrultusunda ulaşılan bütünlük sonuçları ve değerlendirmeler okuyucu ile paylaşılmıştır. Çalışmada genel olarak, NATO'nun geçmiş 72 yıllık tecrübesi doğrultusunda, küresel güvenlik ortamında meydana gelen veya gelmesi muhtemel gelişmelere karşı ön alma noktasında kendi dönüşümünü sağlayacağı, başarılı bir politik-askeri örgüt¹ olarak küresel sistemde etkin bir rol almaya devam edeceği ve bu yöndeki küresel girişimlerini yoğunlaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır.

1. NATO'NUN 2030 STRATEJİK İZDÜŞÜMÜ

1.1. NATO'nun Politik Hedefi, Rolü ve Araçları

Raporun genelinde 'uyum' sözcüğünün NATO için kritik önemi ortaya çıkmaktadır. Politik hedef, algı, söylem ve araçlarda müttefikler arasında uyumun artırılması ve muhafaza edilmesi, NATO'nun gelecek vizyonunda vazgeçilmez bir öge olarak kendini göstermektedir (NATO Official Text, 2018). Bu maksatla NATO'nun, politik çalışma sistematğinde köklü değişikliklere gitmesi, güvenlik ortamını şekillendirmek için tepki verici değil ön alıcı yöntemler geliştirmesi, stratejik bir bakış açısına sahip olması, sınırlarının ötesindeki tehditleri kavrayabilecek ve yönlendirebilecek bir örgüt olarak küresel güvenlik ortamını şekillendirecek yapıya evrilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (NATO Factsheet, 2018).

Bu kapsamda öncelikle önerilen tedbir 2010 yılında hazırlanan Stratejik Konseptin güncellenmesidir. Mevcut konsept hazırlandığında RF ile işbirliği süreci devam etmekte; Çin, güvenlik ortamını etkileyen bir aktör olarak görülmemekte; devlet dışı aktörler, vekâlet savaşları, hibrid harekât ortamı, siber güvenlik, iklim değişikliği ve pandemi gibi parametreler küresel güvenlik ortamını henüz günümüzdeki kadar etkilememekteydi (Ringsmose ve Rynning, 2020). Stratejik Konseptin güncellenmesinin maksadı; müttefikler arasında ortak önceliklerin ortaya konulması, ittifakın yeni stratejik meydan okumalar ile yüzleşmesini sağlayarak uyumun artırılması ve küresel güvenlik ortamına yönelik uyum adımlarının büyük stratejide birleştirilmesidir. Çıkacak üründen ziyade süreç içerisindeki planlama, görüşmeler, tartışmalar ve uzlaşmalar asıl kazanım olarak görülmektedir.

¹ Raporda ifade edildiği üzere, NATO kendini tarihin en başarılı ittifakı olarak görmektedir.

Yeni bir stratejik konsept oluşturulurken 2010 versiyonunda bulunan üç ana görev (kolektif savunma, kriz yönetimi ve ortak güvenlik) ile istikrarın yayılması, direnç ve elastikiyet (*resilience*) (Roepke ve Thankey, 2019) gibi konuların korunmasının yanı sıra, NATO'nun temelini oluşturan prensiplere tüm müttefiklerce bağlı kalınması, jeopolitik gelişmelerin (Çin ve RF'nin NATO'nun etki ve ilgi sahasındaki faaliyetleri) kapsamlı olarak ele alınması, terörizmle mücadele, hibrid/siber tehditler ve Gelişmekte Olan Yıkıcı Teknolojilerin (Emerging and Disruptive Technologies-EDTs) etkilerinin yansıtılması hususlarına yer verilmesi planlanmaktadır.

1.2. Terörizmle Mücadele

Raporda ifade edildiğine göre terörizm, NATO ülkelerinin tarihte en fazla kayıp verdiği güvenlik tehdidi olarak görülmektedir. Stratejik Konsept terörizmle ilgili olarak analiz yapılması, danışmalarda bulunulması ve yerel kuvvetlerin eğitilmesi gibi genel konulara yer vermektedir. Her ne kadar terörizmle asıl mücadele ilgili müttefikin kendi sorumluluğunda olmakla birlikte, NATO'nun etkin olarak rol alması gerekmektedir. Teröristlerin sürekli yenilenen stratejileri, eylem yöntemleri ve EDTs'nin hızlı yayılımı, NATO'nun uyarlanabilen ve yaratıcı bir terörizmle mücadele stratejisi ile, yöntem ve araçları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır (MC 0472/1, 2016: 5-6). Raporda bu konuda yer alan öneriler kapsamında:

- NATO'nun ana görevlerinin içinde terörizmle mücadeleye yer verilmesi,
- Terörizm tehdidinin tatbikatlarda ve alınan derslerde yer alması,
- Ortak durumsal farkındalık için müttefikler arasındaki istihbarat paylaşımının iyileştirilmesi,
- Ülkelerin silahlı kuvvetleri dışında terörizmle mücadele eden diğer kurumlarının bilgi ve tecrübelerinden paydaş olarak istifade edecek yöntemler geliştirilmesi,
- Teröristlerin ticari olarak elde edebildikleri EDTs'lere ve sürekli gelişen taktiklerine yoğunlaşacak mekanizmaların tesis edilmesi ve NATO Savunma Planlama Süreci (NATO Defence Planning Process-NDPP) (Fleischer, 2015: 103-114) içerisinde terörizmle mücadeleye özgü yetenek geliştirme faaliyetlerine yer verilmesi,
- Müttefiklerin terörizmle mücadelede sivil hazırlıklar dâhil direnç ve elastikiyetlerini geliştirmesi ve NATO'nun destek sağlaması hususları vurgulanmıştır.

1.3. NATO'nun Güney Politikası ve İstikrarın Yayılması

NATO'nun güneyi olarak ifade edilen bölge Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dır. NATO bu bölgelerdeki gelişmeleri yönlendirebilmek ve istikrarı sağlamak için bir dizi ortaklık inisiyatifleri (Akdeniz Diyalogu, İstanbul İnisyatifi vb.) geliştirmiştir. Bununla birlikte NATO'nun güney kanadı devlet ve devlet dışı aktörlerden kaynaklanan karmaşık ve çeşitli tehditler barındırmaya devam etmektedir (Ülgen ve Kasapoğlu, 2016: 1-3). NATO'nun güneyindeki endişe verici gelişmeler, RF'nin ve belirli oranda Çin'in eş güdümlü olarak bu bölgede varlık göstereceğine ve birçok farklı ideoloji ve motivasyona sahip yerel aktörün yarattığı asimetrik tehdidin şiddetini artıracığına işaret etmektedir (Díaz-Plaja, 2018). Raporda Güney'e yönelik öneriler kapsamında:

- NATO'nun, RF'nin ve Çin varlığının yanı sıra terörizmle mücadeleyi içeren tehditlere karşı güneye yönelik açık, uyumlu ve istikrarlı bir yaklaşım geliştirmesi, bu konuda süregelen İstikrarın Yayılması, Güney Çerçevesi, Savunma Kapasite Artırımı,

Ortaklıklar gibi inisiyatiflerin bütüncül bir bakış açısıyla entegre edilmesi, müttefiklere bu alanlarda görev ve sorumluluklar verilmesi,

- Güney'e yönelik mukabele planlarının güncellenmesi, Napoli'de kurulan ve Güney'deki gelişmeleri takip eden merkezin güçlendirilmesi,
- AB (başta deniz güvenliği olmak üzere), Afrika Birliği, İslam İşbirliği Konferansı, Körfez İşbirliği Konseyi gibi örgütler ile işbirliğinin geliştirilmesi,
- Güney'deki gelişmelere yönelik NATO Atlantik Konseyinde politik danışmaların sıklığının artırılması hususlarına yer verilmiştir.

1.4. Gelişmekte Olan Yıkıcı Teknolojiler (Emerging Disrupting Technologies-EDTs)

Yıkıcı teknoloji, mevcut yollarla yapılan işlerin, yeni bilgi tabanlarıyla yapılmasını sağlayan teknolojidir. Başka bir deyişle yıkıcı teknoloji terimi; kurulan teknoloji ve piyasaları ani bir değişim ile etkileyen teknolojiyi tanımlamak için kullanılmaktadır (Bilge, 2017: 58-83). EDTs, ittifak için bir tehdit olmakla birlikte, doğru bir şekilde yönetildiği takdirde stratejik kazanç dönüştürülebilir tarihi fırsatlar sunmaktadır (TASAM, 2020). Kriz ortamlarına yönelik çok büyük verilerin gerçek zamanlı olarak paylaşımı ve analiz edilmesi, istihbarat ve bilgi paylaşımında yapay zekâ uygulamalarından istifade edilmesi kazanç sağlayabilecektir (Christie, 2020). EDTs kapsamında raporda:

- EDTs uygulama stratejisinin müttefiklerce kabul edilmesi ve EDTs tehdit değerlendirme ve analiz yeteneğinin kazanılması,
- Kritik EDTs alanlarında dünyada üstünlük kurulmasının stratejik bir öncelik olarak belirlenmesi, EDTs'in tüm yönleriyle tartışılacağı bir forum oluşturulması,
- NATO'nun, EDTs'in güvenlik boyutlarında işbirliği ve bilgi paylaşımında müttefikler arasında koordinatör olması,
- EDTs'e NDPP sürecinde yer verilmesi,
- Yapay zekânın stratejik ve operasyonel planlamalarda kullanılması,
- NATO'nun yönetici ve teknik seviyedeki personelinin teknolojik ve yapay zekâ yeterlilik seviyesine kavuşturulması,
- Bu alanda özel sektör firmaları ve üniversiteler (Aronhime ve Cocron, 2020) ile ortak çalışma yapılması,
- Çin'in Askerî-Sivil Füzyon (Military-Civilian Fusion-MCF) Stratejisi kapsamında Batı'daki bilim adamları ve araştırma merkezlerinin fikri mülkiyet haklarının ve teknolojik gelişmelerinin satın alınması yöntemine karşı tedbir getirilmesi,
- Müttefiklerin gizlilik dereceli donanım ve altyapılarına sızmaların önlenmesi ve NATO ile karşılıklı çalışabilir yapıda olmasının temin edilmesi,
- NATO bünyesinde, ABD'deki DARPA (Defence Advanced Research Projects Agency-Savunma İleri Araştırma Projeleri Ajansı) veya AB'deki EDF'ye (European Defence Fund-Avrupa Savunma Fonu) benzer ve stratejik alanlarda yaratıcılık ve yapay zekâ odaklı bir ARGE programını yürütecek yapılanmaya gidilmesi hususlarına yer verilmiştir.

1.5. Silahların Kontrolü ve Nükleer Caydırıcılık

NATO, Soğuk Savaş dönemi sonrasında nükleer silahların kontrolü, silahsızlanma ve silahların yayılımının engellenmesi hususlarındaki mekanizmaların etkin bir şekilde işletilmesine aktif olarak katkıda bulunmuştur (NATO Factsheet, 2020). Özellikle Arap Baharı ve Ukrayna krizini

takip eden yıllarda, NATO'nun potansiyel hasımları silahlanma çabalarını artırmış ve karşılıklı riskli durumlar yaşanmıştır.

Raporda ifade edildiği üzere; silahların kontrolü kapsamında birçok anlaşma RF tarafından ihlal edilmiştir. Örneğin Orta Menzil Nükleer Kuvvetler (Intermediate-Range Nuclear Forces-İNF) Anlaşması'na aykırı olarak füze üretimi yapmış ve çeşitli bölgelere yerleştirmiş (NATO Factsheet, 2019), Avrupa Konvansiyonel Kuvvetler Anlaşması'nı askıya aldığını ilan etmiş, Viyana Dokümanı'nı 'bypass' etmiş, Açık Semalar Anlaşması'nı suiistimal etmiş, Budapeşte Muhtırası'nı yürürlükten kaldırmış ve Kimyasal Silahlar Düzenlemesi'ni ihlal etmiştir. Rapora göre; RF henüz uluslararası düzenleme getirilmemiş yeni teknolojilerin ortaya çıkarılmasına öncülük etmektedir. RF, hassas güdümlü, çift maksatlı füze envanterini genişletmiş ve Kuzey Atlantik, Kırım ve Kaliningrad bölgelerine ileri teknoloji silah sistemleri yerleştirmiştir. 2030 yılına gelindiğinde RF'nin nükleer kuvvetlerin modernizasyon dönemini tamamlayacağı öngörülmektedir.

Tüm bu meydan okuma ve tehditlerin uluslararası güvenliğe yönelik ciddi riskler barındırdığı ve transatlantik bölgesine yansımaları olacağı açıktır (Durkalec, 2019). NATO'nun 1957'den beri uygulamakta olduğu iki yönlü temel yaklaşım (NATO Factsheet, 2020) (risklerin azaltılması için çaba gösterilmesi ve etkili bir caydırıcılık ve savunma politikası izlenmesi) geçerliliğini korumaktadır. Raporda silahların kontrolü ve nükleer caydırıcılık kapsamında:

- Müttefikler tarafından, mevcut silahların kontrolü anlaşmalarına uyma yönünde RF'ye politik baskı yapılması,
- Silahların kontrolüne yönelik doğrulama rejimlerinin daha etkin hale getirilmesi, silahlanma faaliyetlerinin izlenmesi ve yaptırım mekanizmalarının uygulanabilmesi konularında müttefiklerin teşvik edilmesi,
- NATO'nun geçmişindeki nükleer caydırıcılık konusundaki başarılı uygulamaların gözden geçirilmesi ve günümüze tatbik edilmesi,
- Müttefikler ve ortakların, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi (Non-Proliferation of Nuclear Weapons-NPT) Anlaşması'nın (NATO Official Text, 2020) hükümlerine tam olarak bağlılıklarını teyit etmesi, anlaşmanın İran ve Kuzey Kore dâhil tüm yönleriyle uygulanması konusundaki ortak kararlılığın ortaya konulması, Yeni Stratejik Silahların Azaltılması (New START) ve INF Anlaşmaları'nın güncellenmesi ve uygulanması,
- Suriye, RF, Kuzey Kore ve terörist örgütler tarafından kimyasal silahların kullanımının ortak bir dille lanetlenmesi, kimyasal silahlara yönelik müşterek politika geliştirilmesi, Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü'nün (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-OPCW) güçlendirilerek hızlı ve etkin bir karşılık verme mekanizmasının oluşturulması,
- Çin'in nükleer silahlar ve balistik füzeleri bağlamında, silahların kontrolü müzakerelerine dâhil edilmesi, Asya'da olası bir silahlanma yarışının önüne geçebilmek amacıyla Çin ile etkin bir temas içerisine girilmesi,
- Nükleer caydırıcılık (Cox, 2020) özelinde, RF'nin yeni askerî yeteneklerinin yaratmış olduğu tehditler de dikkate alınarak, nükleer savunma ve caydırıcılık konuşlanmasının, INF Anlaşması'nın yeni şartlarına uyumlu hale getirilmesi,

- ABD, İngiltere ve Fransa'nın bağımsız nükleer silah depoları ile birlikte nükleer caydırıcılık politikasının kritik bir unsuru olan 'nükleer paylaşım düzenlemelerinin' sürdürülmesi ve gerektiğinde hayata geçirilmesi,
- NATO'nun nükleer caydırıcılık politikasının rolünün müttefiklere ve vatandaşlarına daha iyi aktarılması, uzmanların ve sivil toplumun RF'nin nükleer yetenekleri hakkında sistemli bir şekilde bilgilendirilmesi hususlarına yer verilmiştir.

2. NATO VE RF- İŞBİRLİĞİNDEN TEHDİDE

İkinci Dünya Savaşı sonrası RF, NATO'nun kurulmasının başlıca nedeni olmuş (Sommer ve Clayton, 2013: 8-12) ve on iki Batı ülkesinin Dışişleri Bakanları, NATO'nun doğum belgesi olan Kuzey Atlantik Paktı'na 1949'da imza atmıştır. Örgütün kuruluş amacı, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki karmaşa ortamında, özellikle Sovyet yayılmasının yarattığı gerilimi 'çevreleme' (*containment*) politikası ile engellemek olarak belirlenmiştir (Trani ve Davis, 2017: 25-46). NATO bu dönemde üye ülkelerin toprak bütünlüğünü korumak amacıyla RF tehdidini odak noktası olarak gösteren dört adet stratejik konsept yayımlamıştır.

Soğuk savaş yılları boyunca iki blok arasında devam eden çatışma hali, 90'lı yılların başında Sovyetlerin dağılması ile sona ermiştir. Soğuk Savaş sonrasında Batı (AB ve NATO) RF ile dostluk temellerine dayanan yeni bir süreç başlatmıştır. Bu dönemde NATO'nun varlık sebebi sorgulanmaya başlanmış ve Sovyet tehdidine karşı Avrupa ve Batı değerlerini savunmak amacıyla kurulan örgütün odak noktası/ilgi alanı, Doğu Avrupa'dan küresel ölçekli krizlere/çatışmalara doğru kaymıştır. Esen barış ve demokrasi rüzgarları eşliğinde AB ve NATO doğruya doğru genişlemeye başlamış, eski komünist ve Varşova Paktı ülkeleri bu iki örgüte üye olmaya başlamıştır. Soğuk savaşın bitmesiyle NATO, küresel ölçekli sorun alanlarına yönelmiş ve bu yaklaşım 1991 yılından itibaren yayımladığı stratejik konseptlere de yansımıştır. Bu dönemde RF ile ilişkiler gelişmiştir. NATO ve RF, Avrupa-Atlantik bölgesindeki güvenlik konularını danışma, görüş birliği oluşturma, iş birliği yapma, ortak karar ve eylem için mekanizma oluşturma ve ortak çıkar alanlarında çalışacakları NATO-RF Konseyi'ni (NATO Russia Council-NRC) kurmuştur.

Ancak Vladimir Putin'in göreve gelmesi ile RF, NATO ve AB'nin genişleme politikalarını (Light, 2008: 7-27) bir tehdit olarak görmüş (Mearsheimer, 2014: 77-89) ve Gürcistan'da ve müteakiben Ukrayna'da NATO ve AB genişlemesine set çekmiştir. Özellikle, 2014 yılında yaşanan Ukrayna Krizi, küresel güvenlik algılarını temelden sarsmış ve RF, NATO tehdit değerlendirmelerinde yeniden ön sıradaki yerini almıştır (Kendall-Taylor ve Edmonds, 2019: 54-66). Ukrayna krizi, NATO'nun kuruluş reflekslerine geri dönmeye neden olmuş ve kolektif savunmanın önemini artırmıştır. NATO 2030 raporunda 2014 yılından itibaren başlayan RF-NATO mücadelesinin izlerini görmek mümkündür. NATO 2030 raporunda, RF halen bir tehdit unsuru olarak görülmele ve pro-aktif şekilde takip edilmesi gereken muhasım karakterini sürdürmekle birlikte, çalışmanın sonraki bölümlerinde de görüleceği üzere NATO'ya karşı tek rakip olma özelliğini yitirmektedir. Diğer bir rakip, teknolojisi, ekonomisi ve NATO'nun etki ve ilgi alanlarındaki faaliyetleri ile Çin'dir (Oertel, 2019: 67-80).

Raporda, RF özelinde verilen tavsiye kararları ve atılması gereken adımlar ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Galler ve Varşova zirvelerinde kararlaştırılan parametreler dahilinde, RF'ye karşı caydırıcılık yaklaşımına devam ederken diyalog kanallarını açık tutulmalıdır.

- RF'nin tehditlerine ve düşmanca eylemlerine siyasi olarak kararlı ve tutarlı bir şekilde yanıt vermeye devam edilmelidir.
- Müttefik ülkeler, RF tehdidine karşı alınan kararlara ve caydırıcılığı sağlayacak politikalara bağlı kalmalıdır.
- NATO, yeterli konvansiyonel ve nükleer askeri yetenekleri muhafaza etmeli ve üye ülke topraklarına, özellikle NATO'nun doğu kanadına doğrudan veya dolaylı saldırılara karşı koyacak kuvvetlere sahip olmalıdır. ABD dışı müttefikler NATO'nun stratejik ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve ABD ile aralarında etkili bir denge sağlayabilmek için ekonomik taahhütlerinin ve askeri katkılarının sağlama çabalarını artırmalıdır.
- NATO, barış içinde beraber var olmayı tartışmaya açık kalmalı ve RF'nin duruş ve tutumundaki yapıcı değişikliklere olumlu tepki vermelidir. RF'ye karşı tutumun, Rus halkına karşı olmadığı, aksine mevcut hükümete ve politikalarına karşı olduğu vurgulanmalıdır.
- NRC, RF'ye siyasi mesajlar verecek ana platform olmalı ve RF ile birleşik ve iki yönlü iletişim kurabilecek görevleri yürütmelidir. Ukrayna'daki çatışma NRC'nin gündeminde üst sıralarda olmalıdır.
- RF ile olası çatışmaları engelleyecek ve silahsızlanma ve silahların kontrolünü içerecek güven artırıcı önlemler ve mekanizmalar geliştirilmeye devam edilmelidir.
- RF-Çin arasında Avrupa-Atlantik güvenliğini etkileyebilecek askeri, teknolojik ve politik alanlardaki iş birliğini izlemek ve değerlendirmek için Müşterek İstihbarat ve Güvenlik (Joint Intelligence and Security-JIS) dairesi içinde özel bir birim kurulmalıdır.

Yukarıda sıralanan tavsiye kararları, NATO'nun RF'ye karşı genel politikasını yansıtmakla beraber, bu süreçte ittifak içerisinde oluşan uyumsuzluğa (tek ses olamamaya karşı) bir eleştiri niteliğindedir. NATO üyesi olan AB'nin büyük ortakları Fransa ve Almanya'nın Ukrayna krizi esnasında ve sonrasında farklı bir tutum sergilemeleri, NATO'nun geleceğinin sorgulanmasına (The Economist, 2019) neden olacak tartışmalara yol açmıştır. Bunun yanı sıra AB içerisinde (nihayetinde NATO içinde) 2014 sonrasında RF'ye karşı ayrışan politikalar genel olarak coğrafi (Mattelaer, 2018: 339-356) temele dayanmaktadır. NATO ve AB'nin doğu kanadını oluşturan devletler (eski Varşova Paktı üyeleri) Ukrayna krizi ile RF tehdidini yakından hissederken, güney kanat ülkeleri (başta Fransa ve İtalya olmak üzere) terörizm ve göç gibi Kuzey Afrika ve Orta Doğu kaynaklı tehditlerin Avrupa için daha büyük bir tehlike olduğunu/olacağını ileri sürmektedir. Soğuk savaş sonrası oluşan güvenlik ortamında, RF ve Batı (NATO, AB) arasında kurulan barış ortamı, Ukrayna krizi ile sarsılmış ve Soğuk Savaş dönemi ilişkisine yeniden evrilmiştir. 2030 ve ötesinde RF (Çin ile birlikte) müttefikler için tehdit olma özelliğini koruyacaktır. NATO, kendi içindeki birlikteliği ve uyumu oranında RF'ye karşı koyabilecektir.

3. NATO VE AB/ORTAKLIK İLİŞKİLERİ ÜZERİNE

3.1. NATO ve AB

NATO, İkinci Dünya Savaşı sonrası, Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı'na karşı, Avrupa Kıtasını ve batı değerlerini (demokrasi ve insan hakları) korumuştur. AB, NATO sayesinde İkinci Dünya Savaşının yıkıcı yaralarını sarabilmiş ve güvenlik konusunu ABD ve NATO'ya bırakmıştır (Kagan, 2002: 3–28). Bununla birlikte, Avrupa güvenlik ve savunma kabiliyetini sürdürmek maksadıyla

özerk bir Avrupa güvenlik ve savunma yapısı oluşturma yönünde, 1940'ların sonlarından beri, özellikle Fransa tarafından çaba sarf edilmiştir (Hyde-Price, 2018: 392-400).

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte NATO'nun varlık nedeni sorgulanırken, AB, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikaları-AGSP (Common Security and Defence Policy-CSDP) sayesinde küresel güç olma yolunda adımlar atmıştır. Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamında hazırlanan Avrupa güvenlik stratejisi ağırlıklı olarak AB'nin Avrupa dışındaki güvenlik endişelerini yansıtmaktadır (Galbreath vd., 2019: 90). ABD ve NATO, savunma politikalarında ve harcamalarında tekrarlama olacağından ve otonom bir yapının NATO'nun varlık sebebini ortadan kaldıracığından dolayı AGSP'ye kuşkulu yaklaşmıştır (Howorth ve Keeler, 2003: 25-29). NATO'nun varlığı sorgulanmasına rağmen, aynı dönemde meydana gelen Yugoslavya ve Kosova krizleri, AB'nin sınırlılıklarını ortaya koymuş ve NATO'nun güvenlikte liderlik rolünün Avrupa için önemini ortaya çıkarmıştır (van Steenderen ve Koster, 2011:10-11). NATO-AB ilişkilerinde kurumsal bir yapının tesis adına 2002'de imzalanan Berlin Artı (Berlin Plus) Anlaşması, AB ve NATO arasındaki işbirliğinde en önemli dönüm noktalarından biri oluşturmuştur.

Raporda değinildiği üzere, AB ve NATO'nun RF aleyhine genişleme politikaları, RF'nin kendini tehdit altında hissetmesine neden olmuştur. RF'nin Kırımı ilhaki ile AB'nin (ve NATO'nun) doğu kanadını oluşturan ülkeler ve demokrasiler kendini tehdit altında görmüşlerdir. Ukrayna Krizi, NATO'nun yeniden kuruluş felsefesine, diğer bir deyişle kolektif savunma odaklı stratejiye dönmesine ve NATO-AB ilişkilerinde yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Bu yeni dönemde NATO daha cüretkâr bir tutum izlemiş ve RF'ye karşı alınacak tedbirlerde AB'nin daha aktif bir tutum almasını sağlamıştır. Bu kapsamda teşkil edilen Kalıcı Yapılandırılmış İş Birliği Savunma Anlaşması (The Permanent Structured Cooperation-PESCO), 2017 yılında resmi olarak yürürlüğe girmiştir (Howorth, 2017: 454-459). PESCO projelerinin en büyüğü olan ve askeri birliklerin Avrupa kıtasında hızlı bir şekilde intikalini amaçlayan 'Askeri Hareket Kabiliyeti' (Military Mobility) NATO-AB iş birliğinin (Laçici, 2020) sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

NATO 2030 raporu, AB ve NATO'nun işbirliği için gerekli tüm mekanizmalara sahip olmasına rağmen bugüne kadar etkin bir şekilde işletilemediğine dikkat çekmektedir. Rapor, NATO ve AB'nin, güven ve ortaklık anlayışını en üst düzeyde yeniden inşa etmeye çalışmasını tavsiye etmektedir. Bu maksatla NATO ve AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının, AB-NATO arasındaki ilişkinin mevcut durumunu gözden geçirmek ve daha fazla iş birliği için alanları incelemek üzere özel bir resmi oturumda bir araya gelmesinin yararlı olacağı belirtilmektedir. NATO ve AB'nin, iki örgüt arasında kararlaştırılan mevcut mekanizmaları ve düzenlemeleri uygulamalarının önemi vurgulanmaktadır.

Rapora göre NATO ve AB, yeteneklerinin çakışabileceği alanları geliştirmelidir. NATO-AB Yetenek Grubu'nun toplanamamasını bu konuda bir engel olarak görülmekte ve canlandırılması gerektiği belirtilmektedir. Raporda bu konuda dikkat çeken diğer önemli hususlar aşağıda özetlenmiştir:

- NATO, daha güçlü ve daha yetenekli bir Avrupa savunma kapasitesine yönelik AB çabalarını, NATO'yu güçlendirdiği, adil yük paylaşımına katkı sağladığı ve Avrupa dışı üyeleri de içerdikleri sürece memnuniyetle karşılanmalıdır.

- NATO, ittifakın verileri paylaşma ve AB'ye danışma yeteneğini artırmayı amaçlayan 'yapay zekâ' konusunda AB ile stratejik bir diyalog geliştirmelidir,
- NATO ve AB, mutabık kalınan yetmiş dört ortak alanda çalışmalıdır.

Soğuk Savaş sonrası, AB'nin kendi otonom savunma yeteneklerini geliştirme kararlığı sonrasında, NATO (ve ABD'nin) altını çizdiği hususlar raporun AB başlığının esasını oluşturmaktadır. Bu hususlar; NATO'nun savunma için esas aktör örgüt olduğu, AB katkısının önemli olduğu, çaba ve gayretlerin gereksiz tekrarının kaynak israfına neden olduğu ve AB dışı NATO üyesi ülkelerin de AB girişimlerine katılabilmesidir. AB üyesi olmasa dahi, Avrupa savunmasının ayrılmaz bir parçası olan ve AGSP'nin bir gün kendisine karşı kullanılabilceği konusunda endişe duyan Türkiye (Cebeci, 2012: 95-119), özellikle NATO imkanlarının kullanıldığı hareketlerin karar alma mekanizmalarına katılma ve hareketlerin bir parçası olma gerekliliğini savunmaktadır.

Yukarıda belirtilen hususlar incelendiğinde, NATO'nun AB ile ilişkilerinde esasen bir değişiklik öngörmediği görülmektedir. NATO, AB ile kendisine rakip veya onun yerine geçebilecek bir politika geliştirmediği sürece ortak tehditlere karşı iş birliğini derinleştirecek mekanizmalar geliştirmeye devam edecektir. NATO, Pasifik bölgesinde Çin'e karşı hareket serbestisine sahip olmak isteyen en büyük ortağı (ittifaka katkısı açısından) ABD'nin etkisiyle, NATO'yu güçlendirecek ve Avrupa Kıtası savunmasına katkı sağlayacak politikaları destekleyecektir. Üyelerinin yirmi biri aynı olan NATO ve AB arasında etkileşim kaçınılmazdır. Günümüz güvenlik ortamında NATO ve AB için öne çıkan küresel riskler/tehditler benzerdir. Ancak, iki örgütün beraber çalışma kararlılığı göstermesi kaçınılmaz gibi gözükse de iki örgüt lider ülkelerinin (özellikle ABD ve Fransa) farklı yaklaşımlarının, işbirliği önünde engel olabileceği değerlendirilmektedir. AB içinde farklı tehdit algılamaları (RAND Report, 2017) ve sonucunda farklı strateji beklentileri, AB ve NATO ilişkilerini etkileyecektir. NATO ve AB arasında asıl zorluk, ortak amaçları üzerinde anlaşmak, gerekli kaynaklar ve katkılar konusunda ortak bir anlayış ve strateji belirlemek olacaktır.

3.2. NATO ve Ortaklık İlişkileri

Soğuk Savaş sonrası, NATO'nun en önemli amaç ve hedeflerinden biri iki kutuplu dönemin sona ermesinden kaynaklanan istikrarsız ortamın ortaya çıkarttığı tehditlerinin üstesinden gelmek için iş birliği ve ortaklık sürecinin kurulması olmuştur. Bu amaçla tesis edilen Barış için Ortaklık mekanizması ile, istikrarı artırmak, barışa yönelik tehditleri azaltmak, bireysel ve ortak ülkeler ile NATO üyesi ülkeler arasında güçlendirilmiş güvenlik ilişkileri kurmayı amaçlamaktadır. Rapor, NATO ve ortak ülkeler arasındaki ilişkileri ele almakta ve NATO'ya (ve ayrıca Batı Değerlerine) tehdit olarak gördüğü RF, Çin ve terörizme karşı ortaklık ilişkilerinin nasıl evrilmesi gerektiği konularda tavsiyelerde bulunmaktadır. Raporda öne çıkan ortaklıklarla ilgili hususlar ise şu şekildedir:

- NATO'nun, stratejik çıkarlarını korumak için çeşitli bölgelerdeki ortaklıkların nasıl kullanılacağına dair küresel bir plan hazırlaması gerektiği belirtilmektedir.
- Ortaklık stratejisinin coğrafi perspektiften ziyade problem/konu odaklı kurulması gerektiğini öne sürülmektedir. Çin ve RF'nin coğrafi ilgi alanlarını aşan politikaların bu

tavsiyede etkili olmuştur. NATO'nun ortaklık stratejisinin küresel odaklı olacağı, Çin ve RF tehditlerini önlemeye odaklanacağı değerlendirilmektedir.

- RF'nin sürekli dış ve iç baskısı altında olan savunmasız demokrasiler olan Ukrayna ve Gürcistan ile ortaklıkları genişletmeye ve güçlendirmeye çalışması gerektiği tavsiye edilmektedir.
- Afrika ve Orta Doğu kaynaklı problemleri çözme adına akademik ve bilimsel yöntemleri de içeren yenilikçi bir ortaklık stratejisinin geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Güney odaklı mevcut ortaklık mekanizmalarının etkinliklerinin artırılması gerektiği belirtilmektedir. Güney kaynaklı problemlerin çözümünde Türkiye'nin liderliği almak için gerekli adımları atması, terörizm gibi sorunlu alanlarda kendi tezlerinin kabulünü sağlaması adına önemli olduğu değerlendirilmektedir.

4. NATO'NUN ÇİN YAKLAŞIMI: YENİ RAKİP?

Raporda, küresel sistemde güç ve etkilerini artırma çabasında olan ve revizyonist dış politika yürüten iddialı ve otoriter devletlerden bahsedilmektedir. Mevcut ve gelecekte artacağı öngörülen güç projeksiyonu nedeniyle, Çin bu kategoride değerlendirilmektedir. Küresel güç merkezlerinin batıdan Asya-Pasifiğe kaymasına bağlı olarak, NATO'nun stratejik öngörülerinde Asya-Pasifiğin hâkim gücü olan Çin özel bir yere sahiptir. Söz konusu raporda, NATO'nun esasen kurulma nedeni olan RF doksan dört kez geçerken, Çin'den seksen üç kez bahsedilmesi, verilen bu önemin somut bir göstergesidir.

NATO, Çin'i, ittifakın stratejik hesaplamalarını değiştiren bir büyük jeopolitik gelişme olarak görmektedir. Çin, ittifak için RF'den daha farklı bir meydan okuma olarak tanımlanmakta ve mevcut durumda Avro-Atlantik bölgesi için direkt bir askeri tehdit oluşturmadığı belirtilmektedir. Çin'in ekonomik ve askeri gücüne binaen küresel ve stratejik bir politikası olduğu, bölgesinin dışında ekonomik ve diplomatik baskı vasıtaları uyguladığı ve komşularına karşı güç kullanma isteğini ortaya koyduğu vurgulanmaktadır. Gelecek on yıl içinde, ittifakın karşısında muhtemel bir rakip olacağı ifade edilmektedir. Nitekim 2021 Münih Güvenlik Konferansı'nda ABD Başkanı Biden, Çin ile 'uzun vadeli' rekabete hazır olunması gerekliliğini ifade etmiştir (Bourke, 2021). NATO, bütün üye ülkeleri için özgürlük ve güvenlik vaat etmektedir. Ayrıca, açık ve istikrarlı bir uluslararası düzeni kendisine vizyon olarak belirlemiştir. Bu bağlamda, Çin'den kaynaklı ekonomik ve teknolojik risklere karşı üyelerini korumayı kendine bir görev olarak görmektedir. Bu yaklaşımını, Pasifik ve Hint Okyanusu'ndaki deniz ticaret yollarının korunması ve ulaşım güvenliğinin sağlanması konuları ile gerekçelendirebileceği değerlendirilmektedir.

NATO, Soğuk Savaş'taki tek bir tehdit veya sonrasındaki denk bir rakipsizlik ortamından çok daha karmaşık problem alanları ile karşı karşıyadır. Bu sorunlarla mücadelesinde temel sorun, üye ülkelerin problem konularını farklı şekilde algılaması ve önceliklendirmesidir. Üye ülkeler arasındaki politik sapmalar tehlikeli olarak değerlendirilmekte ve bu hassasiyetin RF ve Çin tarafından istismar edilmesinden endişe duyulmaktadır. Çin'in artan ekonomik, insani, teknolojik ve askeri gücü nedeniyle, üye ülkeler ile girişeceği ikili veya çok taraflı ilişkilerin², NATO'nun

² Yol-Kuşak Projesi, stratejik ve ekonomik yatırımlar, 17+1 Formatı (Çin ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri arasındaki işbirliği; Çin ile 17 ülke arasındaki ticari ve yatırım ilişkilerini teşvik etme girişimidir. Arnavutluk, Bosna&Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Yunanistan, Macaristan, Letonya, Litvanya, Kuzey Makedonya, Karadağ, Polonya, Romanya, Sırbistan, Slovakya ve Slovenya ile yürütülmektedir.) ve Askeri-Sivil Füzyon (Military-civil fusion-MCF) stratejisi (Aşağıda açıklanmıştır.) buna en güzel örneklerdir.

müşterek çıkar, güvenlik, uyum ve birlikteliğine zarar verebileceği endişesi rapora yansımaktadır. NATO'nun birlikteliğini sarsacak türde bir adımın, taktik bir sorundan ziyade stratejik bir etkisi olacağı ifade edilmektedir. Çin gibi küresel bir tehdide karşı ortak ve güçlü bir yaklaşım sergileyememesi durumunda NATO'nun etkinliği ve güvenilirliği sarsılacaktır. Bu maksatla ABD, NATO içindeki birlikteliği artırmak ve üye ülkelerin Çin gibi küresel güç çekim merkezlerine savrulmasını engellemek maksadıyla, her türlü yöntemi kullanacak veya strateji geliştirecektir.

Raporda Çin'in, nükleer silahlar, deniz kuvvetleri ve füze kabiliyeti de dahil olmak üzere, her alandaki artan askeri modernizasyonunun ittifaka ve stratejik istikrara yönelik risk ve tehdit konusu oluşturacağı belirtilmektedir. Ayrıca iletişim, uzay, siber uzay, yeni teknolojiler ve dezenformasyon konusunda Çin kaynaklı risklere dikkat çekilmektedir. Kovid-19 sürecinde Çin tarafından ittifak üyeleri nezdinde yürütülen dezenformasyon kampanyası, bu riske örnek olarak gösterilmektedir. Çin, küresel boyutta artan bir güç ve ittifak için sistematik bir tehdit olarak betimlenirken, ülkenin ekonomik gücüne, otoriter tutumuna ve toprak boyutundaki hırslarına ayrıca dikkat çekilmektedir. İttifak için RF ölçeğinde yakın bir askeri tehdit oluşturmamasına rağmen, Atlantik, Akdeniz ve Kutup bölgelerine yönelik askeri girişimlerini genişletmekte, RF ile savunma bağlarını derinleştirmekte, uzun menzilli füze ve savaş uçağı, uçak gemisi, nükleer denizaltılar ve uzay temelli yetenekler geliştirmektedir. Çin'in nükleer silahları ve balistik füzelerinin kontrolü konusunda gerekli müzakerelerde bulunulmasının ve Asya'daki silahlanma yarışının azaltılmasının önemi ifade edilmektedir. Çin'in yetenek, faaliyet ve niyetlerinin farkında olunması, ittifakın teknolojik üstünlüğünün muhafazası ve politik birlikteliğin gösterilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu yönde yapılan tavsiyeler kapsamında; siber, hibrid, yıkıcı teknolojiler, uzay, silahların kontrolü ve silahlanmanın önlenmesi konuları da dahil olmak üzere, Çin kaynaklı güçlüklerin ele alınması tavsiye edilmektedir.

NATO, RF gibi Çin'i de hem jeopolitik hem de ideolojik bir rekabet noktasına taşımak istemektedir. Raporda, Çin'in milli güç unsurlarına özel atıf yapılırken, liderlerinin ideolojik hedeflerine de vurgu yapılmaktadır. Konuyu ideolojik zemine taşımasının maksadının, NATO'nun temel değerlerinden olan bireysel özgürlük, hukuk düzeni ve demokratik değerlerin savunulması ve Çin'in insan hakları ve hukuk düzeni konularındaki yaklaşımı noktasında, özellikle Avrupalı ülkelere olası tehdidi göstermek ve onların desteğini sağlamak olduğu değerlendirilmektedir.

Çin, jeopolitik olarak, RF ile birlikte Asya'nın iki egemen gücünden biridir. Teknolojik, askeri ve ekonomik gelişmeler, Çin'in küresel bir güç olacağını göstermektedir. Çin coğrafi olarak kuzey, batı ve güneyde doğal engellerle çevrelenmiştir. Friedman, bu coğrafi özelliği nedeniyle Çin'i doğuda okyanusa tutunmuş dar bir ada olarak değerlendirmektedir (Friedman, 2012: 220). Bu coğrafi bakış açısına göre, ABD'nin Çin'i doğusundan çevreleme alternatifini ciddi anlamda ele alacağı çıkarımı yapılabilir. Ayrıca, Çin'in Tibet, Uygur Özerk bölgesi-Sincan, İç Moğolistan, Mançurya bölgeleri, merkezi Çin yönetimi için yeterli derecede bir hassasiyet oluşturmaktadır. Çin'in coğrafi konumu ve hassasiyetine binaen, ABD'nin Çin politikasını, öncelikle bölgedeki ülkeler vasıtasıyla yürütme stratejisini benimsemesi kuvvetle muhtemeldir. Yine Friedman'ın bakış açısına göre, ABD için bölgedeki güç dengelemesi politikası bağlamında Japonya, Kore Cumhuriyeti, Avustralya ve Singapur ile ilişkileri önem arz etmektedir (Friedman, 2012: 220-242). Malakka boğazını kontrol eden Singapur'un stratejik önemi, Malakka Boğazı'nı devre dışı bırakma çabaları (Karaca, 2012: 93-118) ile zayıflayacak olsa da ABD için önemli bir aktör olma

durumunu koruyacaktır. Bu ülkelere Yeni Zelanda ve yüksek bir müslüman nüfusa sahip Endonezya ve Malezya da eklenebilir. Coğrafi, insani ve teknolojik güçlerine ilave olarak, din faktörü de Çin'i çevreleme stratejisi bağlamında bu ülkelerin önemini artıracaktır. Yeni Zelanda ve Avustralya halihazırda NATO+4 formatı³ girişimi altında NATO ile ilişki içinde bulunmaktadır. Raporda, bu tür dialogların Hindistan gibi diğer bölge ülkelerinde de genişletilebileceği ifade edilmektedir. Bu tür dialogların, Çin'in yükselişinin politik ve stratejik sonuçları ile baş edilebilmesi için gerekli olduğu vurgulanmaktadır. NATO'nun bu ülkeler ile ilişkilerini geliştirebileceği değerlendirilmektedir.

Çin ile mücadele maksadıyla, demokrasi, bireysel özgürlükler ve hukuk düzenine bağlı bölge ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesi ve bölgesel istikrarı geliştirmek adına Hint-Pasifik ortaklar ile işbirliğinin derinleştirilmesi tavsiye edilmektedir. Bu kapsamda, NATO'nun Asya'ya olası açılma veya Çin'i çevreleme stratejisinin yukarıda sunulan ülkeler üzerinden yapılabileceği ve mevcut trans-atlantik bağa ilave olarak trans-pasifik bir bağ oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Eski doğu bloğu ülkeleri ile geliştirilen Barış İçin Ortaklık (Partnership for Peace- Pfp), Kuzey Afrika ülkeleri ile oluşturulan Akdeniz Diyalogu (Mediterranean Dialogue- MD) veya Körfez ülkeleri ile kurulan İstanbul İşbirliği İnisiyatifi (Istanbul Cooperation Initiative- ICI) gibi inisiyatifler, trans-pasifik bir bağ için örnek teşkil edebilecek ve buna benzer kurumsal bir yapı oluşturulabilecektir.

Raporda Hindistan, Dünya'nın en geniş demokrasisi ve ittifak ile temel değerler ve çıkarlar paylaşan bir devlet olarak tanımlanmakta ve gelecek ortaklığı için görüşmelere başlanması tavsiye edilmektedir. Raporda açık olarak ifade edilmemesine rağmen, bu girişimin altında, Çin'i dengeleme stratejisinin yattığı değerlendirilmektedir. Bu tür birlikteliğin temelleri olarak, paylaşılan ortak değerlere ve çıkarlara atıf yapılmaktadır. Bu noktada dikkat çeken husus, işbirliği sağlanabilecek ülke olarak, bölgesel güç mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olan Pakistan'dan bahsedilmemesidir. Bu yaklaşımda; demokratik değerler ve ortak çıkarlar bağlamında Pakistan'ın Hindistan ile denk görülmemesi algısının ve Çin ile Pakistan arasındaki yakın işbirliğinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Raporda, Hindistan ile yürütülen ilişkilere benzer şekilde, Orta Asya ülkeleri ile müzakerelerin başlatılması tavsiye edilmektedir. Bu tür bir girişim; Çin'in güneyden çevrelenmesine yönelik trans-pasifik stratejiye alternatif veya tamamlayıcı bir seçenek olarak, Çin'in kuzeyden çevrelenmesi yaklaşımını ön plana çıkarabilecektir. Trans-Asya yaklaşımının, Çin'in yükselen jeopolitik güç projeksiyonuna karşı kuzeyden çevrelenmesinin sağlanmasına ilave olarak, Asya'nın iki büyük gücü Çin ve RF arasında coğrafi olarak girme noktasında etkili olabileceği değerlendirilebilir. Ancak bu tür bir girişim, Çin ve RF'nin NATO'ya karşı doğal ittifakını güçlendirmesi sonucunu da doğurabilecektir. Bu nedenle NATO'nun, tepkisel karşı güç dengelemesini tetiklemeden ziyade, bu iki gücün kendi aralarında karşı karşıya gelmelerini sağlayarak, bölgesel çıkar çatışmalarını tetikleme stratejisini takip edebileceği değerlendirilmektedir.

Çin'in uygulamaya koyduğu MCF girişimi, Halk Kurtuluş Ordusu'nu 2049 yılına kadar "dünya çapında bir orduya" dönüştürmek için yürütülen bir stratejidir. Araştırmacıları ve

³ NATO+4 formatına, Avustralya, Japonya, Yeni Zelanda ve Kore Cumhuriyeti dahildir. Bu ülkeler, bazı NATO tatbikatlarına gözlemci veya oyuncu olarak katılabilmektedir. Bu girişime ilave olarak, NATO-Pasifik Ortaklık Konseyi ve Dörtlü Güvenlik Diyalogu inisiyatifleri de bulunmaktadır.

akademisyenleri, devlet ve özel sektörünün önemli araştırmalarına ve teknolojik ilerlemelerine yönelmeyi hedeflemektedir. Bu stratejisi sayesinde, teknolojik gelişmeler konusunda kazanımlar elde etmektedir. Çin'in MCF stratejisine karşı koymak amacıyla uzun dönem plan geliştirilmesi gerektiği ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda; birlikte çalışabilirlik, dış etkilere karşı koyma ve güvenlik konularında altyapının geliştirilmesi ve üye ülkeler arasındaki askeri-teknolojik ilişkiler alanında yatırım yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

5. NATO'NUN DANIŞMA VE KARAR ALMA SÜREÇLERİ

NATO'ya yöneltilen eleştirilerden ve alınması gereken derslerden biri de karar alma mekanizmasındaki yavaşlıktır (Rühle, 2015: 80-86). Son dönemdeki krizlerde RF'ye mukabele edemeyen NATO, hızlı karar alma mekanizmalarını hayata geçirme konusundaki çalışmalara siyasi ve askeri karar verme sürecini (Fryc, 2016: 45-65) geliştirerek başlamış olsa bile istenen seviyeye ulaşamamıştır. Raporda bu 'problem sahasına' özellikle değinilmiştir. 'Mutabakat kuralı' (*consensus*) veya 'uzlaşma ilkesi', Washington Antlaşması'nın imzalanmasından bu yana NATO'nun karar alma sürecinin temel taşı olmuş (Traugutt, 2016) ve 'NATO ruhu' (NATO Spirit) olarak adlandırılmıştır. Mutabakat kuralının, NATO içindeki siyasi uyum üzerinde önemli katkısı bulunmaktadır.

Siyasi uyumunu sağlamış NATO'nun küresel sistemde bir istikrar kaynağı olacağı raporun öne çıkan argümanlarından birisidir. Bu bakımdan, NATO'nun kararları zamanında alabilmesi ve uygulayabilmesi için gereken gayreti göstermesi gerektiği ve özellikle kriz anlarında zamanında hareket edebilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Belge ayrıca örgütün siyasi karar alma mekanizmasında, Ukrayna krizinde olduğu gibi, tıkanmalar olduğuna ve bazı müttefiklerin tek ülke vetolarına başvurma eğilimlerinin ittifakın güvenilirliğini zayıflattığına işaret etmektedir. Bu tespitin, Türkiye'nin politik tutumu ve öncelikleri gereği son yıllarda bazı konularda veto yetkisini (Emmott, 2019) kullanmasına karşı bir mekanizma geliştirme çabasına hizmet edebileceği değerlendirilmektedir. Hızlı ve zamanında kararlar alabilmek ve uygulayabilmek noktasında verilen tavsiyeler ise şu şekildedir:

- Tartışmalı konuları mümkün olduğu kadar erken bir aşamada çözmenin gereği vurgulanmaktadır.
- Müttefiklerin operasyonlarını NATO çatısı altında yürütmelerinin sağlanması için yeni mekanizmalar geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.
- Karar almanın önünde engel olarak görülen tek ülke vetolarını ortadan kaldırmak amacıyla üye ülkelerin taahhüdü alınmasının gerekliliği belirtilmektedir.
- Büyük bir krizde harekete geçmemek müttefiklerin güvenliğini ve NATO'nun güvenilirliğini tehlikeye atacağından, bir kriz ortamında yirmi dört saat içinde fikir birliğine varma yeteneğini sağlamanın gerekliliğinin altı çizilmiştir. (Ukrayna Krizi esnasında NATO, RF'nin faaliyetlerine mukabele edememesinin bu tavsiye kararının temelini oluşturduğu değerlendirilmektedir.)
- NATO'nun uluslararası sistemdeki etkisini güçlendirmek için reaksiyon stratejisi yerine önleyici (proaktif) bir strateji geliştirmesi tavsiye edilmektedir. Bu maksatla bakanlar düzeyinde daha fazla toplantılar düzenlenmesi; alanlarını ilgilendiren konularda (savunma ve dışişleri bakanlarının yanında) diğer bakanların da toplantılara katılım

göstermesi ve önemli küresel meselelerde daha hızlı bildirimler yayınlama kabiliyetinin artırılması gereği vurgulanmaktadır.

Raporda, mutabakat kuralının önemi belirtilse de zamanında gerekli cevap vermeyi engelleyen karar alma mekanizmasının geliştirilmesi yönünde tavsiyelerde bulunulduğu görülmektedir. NATO, üye sayısı sürekli artan bir örgüttür. Bunun en önemli sebeplerinden biri tüm üye ülkelerin eşit olarak kabul edilmesi ve NATO Ruhu olarak gösterilen mutabakat kuralının karar alma mekanizmasında kullanılmasıdır. 1949'dan günümüze üye sayısı sürekli artan bir örgütün mutabakat kuralı çerçevesinde karar almasının giderek zorlaştığı/zorlaşacağı beklenmelidir. Ancak raporda, esas problem sahasının örgüt üyeleri arasındaki siyasi uyumsuzluk ve buna bağlı olarak birbirlerinin tehdit algılamalarına saygı göstermemeleri olduğu göz ardı edilmektedir. Diğer bir husus ise, tüm üye ülkeler ortak karara varmadan bir görevin/misyonun/harekatın NATO şemsiyesi altında başlatılması ve icrası, NATO'nun güvenilirliğini azaltabilecek ve üye ülkelerin birbiriyle olan ilişkileri zedeleyebilecektir. Bazı problem sahalarının çözümüne ilişkin sunulan tavsiye kararlarının, üye ülkeler arasındaki daha büyük krizlere ve NATO'nun çözülmesine yol açabileceği raporda göz ardı edilmektedir. Ayrıca, NATO karar alma mekanizmasında değişiklik çalışmalarının Türkiye-NATO ilişkilerinde bazı gerginliklere yol açabileceği değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

NATO, Soğuk Savaş'ın ardından yaşanan denk bir rakipsizlik durumunda kendisine yeni görevler yüklemiş ve bu kapsamda, askerî konulara ilave olarak; teknoloji, çevre, bilim ve enerji konularını da gündemine almıştır. RF-Gürcistan savaşı ve 2014 yılındaki Ukrayna krizi neticesinde hayal dünyasından sıyrılma kararı almıştır. Kendine denk bir rakip olarak RF ile güç mücadelesine başlamıştır. Bu gelişmelere ilave olarak NATO, değişen, evrilen ve gittikçe daha karmaşık hale gelen küresel güvenlik ortamında ve güç mücadelesinde, yeni tehdit ve risklerle karşı karşıya kalacağını fark etmiştir. NATO, 2030 yılına kadar olan süreçte, RF'yi ittifak için ana tehdit olarak değerlendirmektedir. NATO için diğer bir önde gelen tehdit Çin olacaktır. Çin'in, mevcut durumda askerî bir tehdit olarak değerlendirilmemesine rağmen, askerî, ekonomik, teknolojik alanlarda yaptığı hamleler ile NATO için çok boyutlu bir tehdit olma olasılığı kuvvetle muhtemeldir. ABD, kendi üzerindeki maliyeti asgariye indirerek, NATO üzerinden ve dolaylı bir tutumla bu devletler veya diğer aktörler ile mücadele noktasında görev alanını genişletmeye çalışmaktadır. ABD muhtemelen, NATO güvenlik şemsiyesini genişleterek, RF'ye karşı ortak cephe oluşturma, RF'yi güneyden ve batıdan çevreleme ve bölge üzerindeki etkisini NATO vasıtasıyla devam ettirme stratejisini sürdürecektir. Benzeri bir girişimin Uzak Doğu'da Çin'e karşı, yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere Çin'in güneyden veya kuzeyden çevrenmesine yönelik hamleler ile yapılması muhtemeldir.

Hiçbir Avrupa veya Kuzey Amerika ülkesinin, RF ve Çin'in birlikte sergileyeceği güç projeksiyonu ile mücadele edemeyeceğini değerlendiren NATO, mücadelesini ve karşı stratejisini birlik bütünlüğü içinde yürütmeyi hedeflemektedir. Bu ülkelere karşı birlikteliğin zedelenmemesine ve üyeler arasındaki farklılıkların istismar edilmemesine özel önem vermektedir. Bu maksatla, RF'nin ve Çin'in yetenek, faaliyet ve niyetlerinin farkında olunmasının, ittifakın teknolojik üstünlüğünün muhafazasının ve politik birlikteliğin gösterilmesinin önemi vurgulanmaktadır. NATO, bu tehditlere karşı birlikte hareket edememekten endişe duymaktadır.

Çin veya RF gibi küresel bir tehdide karşı ortak ve güçlü bir yaklaşım sergileyememesi durumunda, NATO'nun etkinliği ve güvenilirliği sarsılacaktır. Son yıllarda daha karmaşık bir duruma evrilen küresel güvenlik ortamı, NATO'nun kendini adapte etmesini, birlikteliğini kuvvetlendirmesini ve tek bir güç olarak hareket etmesini gerektirmektedir. Bu maksatla ABD'nin, NATO içindeki birlikteliği artırmak ve üye ülkelerin Çin ve RF gibi küresel güç çekim merkezlerine savrulmasını engellemek amacıyla, her türlü yöntemi kullanacağı veya strateji geliştireceği değerlendirilmektedir.

Yeni tehdit değerlendirmesine göre stratejik konseptin güncellenmesi gerekmektedir. NATO konseptleri, kuruluşundan bu yana ittifakın hangi tehdidi önceliklendirdiğini ve bu meydan okumalara karşı atılması gereken adımlarını belirleyen bir dokümandır. Bu kapsamda, geçmiş 72 yılda geliştirilen her bir konsept, içinde bulunulan dönemin ihtiyaçlarını ve ittifakın küresel gelişmeleri nasıl algıladığını yansıtmaktadır. Mevcut konsept 2010 yılında hazırlanmıştır ve aktif angajman ile modern savunma prensiplerine dayanmaktadır. Bu konsept ittifakın üç ana görevini; kolektif savunma, kriz yönetimi ve ortak güvenlik olarak belirlemiştir. Hazırlanan raporda, bu üç ana görevin ittifak için hala önemli olduğu ve hazırlanacak yeni konseptte güçlendirilmesinin gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu konsept, RF ile stratejik ortaklık ilişkisine atıf yaparken, terörizme sınırlı ölçüde değinmiş, Çin'den ise bahsetmemiştir. 2010 yılından bu yana küresel ve bölgesel boyutta yaşanan siyasi, askerî, ekonomik, sosyal ve çevresel gelişmelerin güvenlik ortamına etkileri sonucu ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamamaktadır. Buna bağlı olarak, yeni hazırlanacak konsept, ittifakın gelecek dönemdeki misyon ve vizyonunu belirleyecektir. Raporda, yeni bir konseptte ihtiyaç belirtilmekle birlikte, karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelinme noktasında, yeni dokümanın salt olarak yeterli olmayacağı vurgulanmaktadır. Yeni tehditlere yönelik olarak doktrin güncellenmesi kadar, bunu uygulamada gösterilecek etkinliğin de önemli olduğu çıkarımı yapılabilir. Bu noktada, geniş kapsamlı bir çalışma ile geleceğin küresel ortamından kaynaklı tehditlerine yönelik etkin bir konsept hazırlanacağı, ancak esas sorunun bu yeni konseptin uygulanmasında yaşanacağı ve NATO'nun esasen bu konuda güçlük çekeceği değerlendirilmektedir.

NATO'nun başarılı bir savunma örgütü olarak varlığını sürdürmesi üyelerinin uyumlu bir biçimde ve kolektif hareket edebilmesine bağlıdır. Günümüzün çok boyutlu güvenlik ortamında, müttefiklerin çıkar çatışmaları daha bariz bir şekilde kendini hissettirecektir. Ayrıca içinde bulunduğumuz küresel salgın, ülkeleri ekonomik olarak büyük bir sıkıntıya sürüklemiş, bütçe önceliklendirmesine olumsuz yansımaları olmuş ve savunma harcamalarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu ortamda ülkelerin önceliklerinin eş güdümlü hale getirilmesi, kolektif bir harekete dönüştürülebilmesi ve savunma hedeflerine bağlılığın sağlanması, NATO'nun önündeki asıl meydan okuma olarak göze çarpmaktadır.

NATO'nun bilindiği üzere iki stratejik yönü bulunmaktadır: Doğu ve Güney. NATO'nun Avrupa coğrafyasını düşündüğümüzde Doğu RF'yi, Güney ise Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı işaret etmektedir. NATO tarafından geliştirilen strateji, uygulama ve söylemlerde Doğu ve Güney yaklaşımları arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Doğu stratejisinde kolektif savunma ağırlık kazanırken, Güney'de güvenlik ve ortaklıklar gibi mekanizmalar ön plana çıkmıştır. Ancak gelinen nokta itibarıyla, RF'nin Ortadoğu ve Akdeniz'deki faaliyetleri düşünüldüğünde bu farklılık ortadan kalkmaya başlamıştır. Önümüzdeki yıllarda NATO, Doğu ve Güney'de 360 derece

yaklaşımını sürdürmek ve Avrupa sınırlarının tüm çevresini bütüncül olarak ele almak ve buna göre strateji geliştirmek durumundadır. NATO'nun, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da önleyici bir anlayış ile bu bölgelerdeki ortaklıklarını güçlendirmesi (Bird, 2019), kapasitelerini artırması, Güney'e yönelik tehditleri daha iyi izlemesi ve olası krizlere yönelik öngörü ve mukabele yeteneğini artırması gerekmektedir.

Yine bu kapsamda, terörizmle mücadelede öncelikle bütüncül ve ortak bir bakış açısına ihtiyaç vardır. NATO'nun, müttefiklere tehdit oluşturan terör odaklarına karşı bütüncül bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra terör örgütleri ile mücadele ederken küresel eğilimler ve bu örgütlerin bağlantıları üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

NATO'nun önümüzdeki süreçte önemli sınamalarından birisi de silahların kontrolü ve nükleer caydırıcılık olacaktır. NATO'nun silahların kontrolü için etkin mekanizmaları destekleyeceği ve mevcut anlaşmaların güncellenmesine taraf olacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte stratejik rakiplerin nükleer silahlanma ve stratejik füze geliştirme çabaları ile orantılı olarak sistem ve teknolojilerini geliştireceği öngörülmektedir. NATO, bu çabalarının tamamen savunma odaklı olduğunu tüm dünya kamuoyuna anlatma çabası sergileyecektir.

Büyük Veri, Yapay Zekâ, Otonom Sistemler, Uzay, Bulut Teknolojileri, Hipersonik ve Yeni Füze Teknolojileri, Kuantum Teknolojileri ve Biyoteknolojiler, İnsanı Güçlendiren Destek Sistemleri gibi alanlar EDTs olarak kabul görmektedir. Bu teknolojilere erişim/tedarik NATO ve müttefiklerin gelecek güvenlik ortamında vazgeçilmez önemde olacaktır.

Raporda hızlı karar alma süreçlerinin önemine vurgu yapılmakta, kriz durumunda karar alma süresinin sınırlandırılması, mevcut yapı içinde karar alma sürecinde üyeler arasında koalisyon ilişkisi kurulması ve gittikçe artan tek ülke engellemesi maksadıyla, bir eşik noktası oluşturulması tavsiye edilmektedir. Bu vurgu ve tavsiyeler, oybirliği ile karar alınması veya karar alma sürecinin hızlandırılması bağlamında yeni düzenlemelerin yolunun açılabileceği izlenimi vermektedir.

Raporda ayrıca, iklim değişikliği, enerji güvenliği, uzay, hibrid/siber tehditler, insan güvenliği, pandemi ile mücadele, kadın-barış ve güvenlik, stratejik iletişim konuları üzerine savunma ve güvenlik perspektifinden değerlendirme ve tavsiyelerde bulunulmuştur. Bu konuların ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınmasının literatüre önemli bir katkısı olabileceği değerlendirilmektedir.

Bütün farklı görüşlere rağmen, paylaşılan ortak prensipler, demokratik değerler ve kurumlar, ortak vizyon, çıkarlar ve olası bir konvansiyonel⁴ veya konvansiyonel olmayan tehdide karşı kolektif savunmanın sağlayacağı müşterek menfaatler doğrultusunda, ittifak varlığını sürdürecektir. NATO'nun uzun ömürlü oluşu ve ittifak olarak başarısı, stratejik gelişmelere göre dönüşüm kabiliyetinde yatmaktadır. Nitekim raporda gelecek dönemde küresel boyutta yaşanacak değişimlere uyum sağlamanın önemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda, değişen ve gelişen bölgesel ve küresel güvenlik paradigmaları doğrultusunda, örgütün kendini dönüştürmeye devam edeceği ve gelecekte de önemli bir aktör olmaya devam edeceği değerlendirilmektedir.

⁴ Söz konusu raporda, güvenlik bağlamında kolektif savunmaya olan ihtiyacın devam ettiği iddia edilmektedir (s..5-6).
2021 *Cilt/Volume: 1 Sayı/Issue: 2*

Çin'in güneyden veya kuzeyden çevrelenmesi veya NATO'da trans-pasifik veya trans-Asya yaklaşımların evrilmesi sonucunda, güç projeksiyonunda olduğu gibi, küresel güç mücadelesinin odak noktası da Asya-Pasifik'e kayacaktır. Friedman'a göre, ABD küresel güç dengeleme stratejisi kapsamında, Kafkaslar'da RF'ye, Orta Doğu'da ise İran'a karşı güç dengelemesi yapmak için Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır (Friedman, 2012: 157-182). Benzer şekilde, NATO ve dolayısıyla ABD'nin RF ve Çin ile girişeceği ve Asya-Pasifik'e kayan güç küresel güç mücadelesinde, bölgesel konularda Türkiye kendine manevra alanı bulabilecektir. Bu kapsamda, Türkiye'nin eşit bir düzeyde ilişki kurduğu ve veto hakkının olduğu NATO ile ilişkilerini milli menfaatleri doğrultusunda sürdürmeye devam etmesinin, ülkemizin bölgesel güç projeksiyonuna önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aronhime, L. ve Cocron, A. (2020). NATO ile Birlikte Çalışmak: Johns Hopkins Üniversitesinin Deneyimleri. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2020/10/21/nato-ile-birlikte-calismak-johns-hopkins-ueniversitesinin-deneyimleri/index.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Bilge, B. (2017). Yıkıcı Teknolojilerin Belirlenmesi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1): 58-83.
- Bird, J. (2019). Terörle Mücadelede Ortaklarla Birlikte Çalışmak. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2019/05/16/teroerle-muecadelede-ortaklarla-birlikte-calismak/index.html>, (Erişim Tarihi: 16.02.2021).
- Bourke, L. (2021). Biden Says World Must Prepare For 'Long-Term' Competition With China.
<https://www.smh.com.au/world/europe/biden-says-world-must-prepare-for-long-term-competition-with-china-20210220-p5748h.html>, (Erişim Tarihi: 20.02.2021).
- Cebeci, M. (2012). NATO, AB ve Türkiye: OGSP Açmazı. *Marmara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 20(2): 95-119.
- Christie, E. H. (2020). NATO'da Yapay Zekâ: Dinamik Benimseme, Sorumlu Kullanım. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2020/11/24/natoda-yapay-zeka-dinamik-benimseme-sorumlu-kullanim/index.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Cox, J. (2020). Bugünkü Nükleer Caydırıcılık. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2020/06/08/buguenkue-nuekleer-caydiricilik/index.html>, (Erişim Tarihi: 04 Şubat 2021).
- Díaz-Plaja, R. (2018). İstikrarı Yayma: Bir Çalışma Ajandası. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2018/03/13/istikrari-yayma-bir-calisma-ajandasi/>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Durkalec, J. (2019). Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Antlaşması (INF) olmadan Avrupa Güvenliği. *NATO Review*.
<https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2019/09/30/orta-menzilli-nuekleer-kuvvetler-antlasmasi-inf-olmadan-avrupa-guevenligi/index.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

- Emmott, R. (2019). Turkey holds up NATO military plans over Syria dispute – sources. <https://www.reuters.com/article/us-nato-summit-turkey-exclusive-idUSKBN1Y01W0>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Fikir Grubu Nihai Raporu (2020). https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf, (Erişim Tarihi: 15.12.2020).
- Fleischer, P. (2015). NATO Defence Planning Process. Implications for Defence Posture. *Securitologia*, 21(1): 103-114.
- Friedman, G. (2012). *Gelecek 10 Yıl* (Çev. Tayfun Törüner). İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Fryc, M. (2016). From Wales to Warsaw and Beyond: NATO's Strategic Adaptation to the Russian Resurgence on Europe's Eastern Flank, *Connections*. 15(4): 45-65.
- Galbreath, D. J., Chappell, L. ve Mawdsley, J. (2019), *Contemporary European Security*. Oregon: Routledge.
- Howorth, J. (2017). EU–NATO Cooperation: The Key to Europe's security future. *European Security*, 26(3): 454-459.
- Howorth, J. ve Keeler, J. (2003). *Defending Europe, Europe in Transition*, 1. Ed., New York : Palgrave Macmillan.
- Hyde-Price, A. (2018). *The Common Security and Defence Policy, The Handbook of European Defence Policies and Armed Forces*. Oxford: Oxford University Press.
- Kagan, R. (2002). Power and Weakness. *Policy Review*, 113:3–28.
- Karaca, R. K. (2012). Çin'in Değişen Enerji Stratejisinin Dış Politikasına Etkileri (1990-2010). *Uluslararası İlişkiler*, 9(33): 93-118.
- Kendall-Taylor, A. ve Edmonds, J. (2019). The Evolution of the Russian Threat to NATO. *Whitehall Papers*, 95(1):54-66.
- Laçici, T. (2020) Military Mobility: Infrastructure for the defence of Europe. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646188/EPRS_BRI\(2020\)646188_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646188/EPRS_BRI(2020)646188_EN.pdf) (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Light, M. (2008). Keynote article: Russia and the EU: Strategic Partners or Strategic Rivals?. *Journal of Common Market Studies*, 46(1):7–27.
- MC 0472/1 (Final) (2016). MC Concept for Counter Terrorism. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/topics_pdf/20160905_160905-mc-concept-ct.pdf, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- Mattelaer, A. (2018). Rediscovering Geography in NATO Defence Planning. *Defence Studies*, 18(3):339-356.
- Mearsheimer, J. (2014). Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin. *Foreign Affairs*, 93(5): 77-89.

- NATO Factsheet (2018). Brussels Summit Key Decisions 11–12 Temmuz 2018. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_11/20181105_1811-factsheet-key-decisions-su.pdf, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- NATO Factsheet (2019). The INF Treaty – NATO's Position. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_06/20190617_190617-factsheet-INF-Treaty_en.pdf, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- NATO Factsheet (2020). NATO Nuclear Deterrence. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/2/pdf/200224-factsheet-nuclear-en.pdf, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- NATO Factsheet (2010). NATO and Nuclear Disarmament. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/2010-factsheet-nuclear-disarmament-en.pdf, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- NATO Official Text (2018). Brussels Declaration on Transatlantic Security and Solidarity. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156620.htm, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- NATO Official Text (2020). Statement on the 50th Anniversary of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. https://www.mid.ru/en/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/ckNonkJE02Bw/content/id/4071905, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Oertel, J. (2019). NATO's China Challenge. *Whitehall Papers*, 95(1): 67-80.
- RAND Report (2017). European Relations with Russia Threat Perceptions, Responses, and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1054032.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).
- Ringsmose, J. ve Rynning, S. (2020). Why NATO needs a new Strategic Concept?. *Center for Euro-Atlantic Studies*. <http://lindleyfrench.blogspot.com/2020/06/why-nato-needs-new-strategic-concept.html>, (Erişim Tarihi: 06.02.2021).
- Roepke, W. ve Thankey, H. (2019). Direnme Gücü: Savunmanın İlk Hattı. *NATO Review* <https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2019/02/27/direnme-guecue-savunmanin-ilk-hatti/index.html>, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- Rühle, M. (2015). NATO and the Ukraine Crisis. *American Foreign Policy Interests*, 37(2) :80-86.
- Sommer, T. ve Clayton, A. (2013). *NATO No Longer Fits The Bill: We Need a More European Alliance*, Hamburg: Edition Körber.
- TASAM (2020). NATO Bilim ve Teknoloji Trendleri Raporu 2020-2040. https://tasam.org/tr-icerik/56709/nato_bilim_ve_teknoloji_trendleri_raporu_2020-2040_genis_ozet, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- The Economist (2019). Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>, (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

- Trani, E. P. ve Davis, D. E. (2017). Woodrow Wilson and The Origins of the Cold War. *World Affairs*, 180(4): 25-46.
- Traugutt, L. G. (2016). Is Consensus Still Necessary Within NATO?. NATO Defense College. <http://www.jstor.com/stable/resrep10296> (Erişim Tarihi:04.02.2021).
- Ülgen, S. ve Kasapoğlu, C. (2016). A Threat-Based Strategy for NATO's Southern Flank. Carnegie Europe. https://carnegieendowment.org/files/NATO_Southern_Flank.pdf, (Erişim Tarihi:06.02.2021).
- van Steenderen, A. ve Koster, K. (2011). US-EU Defense Relations: Competitors –or Partners in Crime?. *Socialism and Democracy*, 25(2): 10-11.